

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

СИЛАБУС

(обов'язкова навчальна дисципліна)

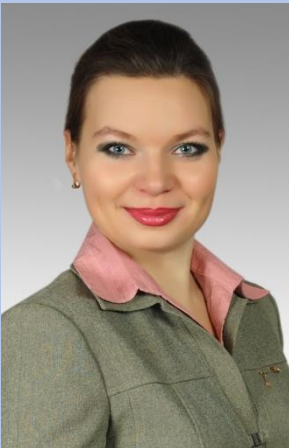
Стратегія підприємства

Освітньо-професійна програма «Підприємництво»

Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Освітній ступінь Бакалавр

Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій

Розробник: Юлія Самойлик, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, доктор економічних наук, професор

Гарант: Ханлар Махмудов, завідувач кафедри підприємництва і права, доктор економічних наук, професор

Полтава
2022-2023 н.р.

Опис навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Стратегія підприємства
Назва структурного підрозділу	Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин
Мова викладання	англійська
Контактні дані розробника	Викладач: Самойлик Юлія, доктор економічних наук, доцент Контакти: ауд. 473, навчальний корпус № 4, e-mail: juliia.samoilyk@pdaa.edu.ua , https://www.pdau.edu.ua/people/samoilyk-yuliya-vasylivna
Рівень вищої освіти	бакалавр
Спеціальність	Освітньо-професійна програма «Підприємництво», Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	<p>Передумовами для вивчення дисципліни «Стратегія підприємства» є навчальні дисципліни, які мають бути вивчені здобувачами вищої освіти раніше: макроекономіка, мікроекономіка, економіка підприємства, маркетинг, біржова справа.</p> <p>Вивчення курсу базується на законах України, указах Президента України, постановах Кабінету Міністрів України та інших нормативних актах та документах, які регулюють та впливають на економічну діяльність підприємства та механізм формування стратегії підприємства.</p>

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: опанування загальних питань стратегії підприємства, стратегічного аналізу і цілевизначення, обґрунтування вибору моделі стратегії, характеристика комплексної і функціональної стратегії підприємства, методи реалізації стратегії та контролю за їх виконанням.

Основні завдання навчальної дисципліни: формування у студентів уявлення про загальнотеоретичні основи стратегічного управління; з'ясування сутності поняття “стратегія підприємства”; опанування теоретико-методичних основ стратегічного планування; характеристика місця стратегічного планування у системі управління підприємством; ознайомлення із сучасним станом та напрямками розвитку методики опрацювання стратегії підприємства; озброєння студентів певними практичними навичками для самостійного здійснення необхідних робіт на усіх етапах дослідження, опрацювання та реалізації стратегії підприємства.

Компетентності:

загальні:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово та іноземною мовами у професійній сфері.

ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність працювати в команді

ЗК 10. Здатність діяти відповідально і свідомо.

фахові:

СК 2 Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

СК 3 Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

СК 4 Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК 5 Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.

СК 6 Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК 7 Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК 12 Здатність застосовувати вміння прийняття управлінських рішень у сфері запровадження, здійснення та аналізу результативності технологій, технологічних процесів на підприємствах.

Програмні результати навчання:

ПРН 2 Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

ПРН 5 Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Стратегія підприємства: поняття, еволюція, концепції

Підприємство як відкрита економічна система. Завдання підприємства як відкритої системи у ринкових умовах. Еволюція поняття стратегії. Визначення стратегії як економічної категорії. Етапи розвитку підприємства у межах стратегічної моделі. Класифікація стратегій.

Підходи до опрацювання стратегії. Можливості, які дозволяє реалізувати стратегія на рівні підприємства. Принципи формування стратегічної моделі. Особливості стратегічних управлінських рішень, що покладаються в основу опрацювання моделі стратегії та її практичної реалізації.

Сутність стратегічних перетворень на підприємстві. Альтернативи інтенсивного зростання підприємства. Інфраструктурне забезпечення опрацювання стратегічної моделі.

Тема 2. Визначення місії та цілей підприємства

Визначення місії підприємства. Образ, кредо, їх роль у формуванні місії підприємства. Організаційна (корпоративна) культура, чинники, що на неї впливають. Ешпрідська модель місії підприємства (за Е. Кемпбелом).

Значення місії для підприємства. Основні аспекти, що мають відображення у місії підприємства. Чинники, що впливають на формування місії підприємства (за Ф. Котлером).

Корпоративна культура. Її види. Взаємозв'язок корпоративної культури, цілей та місії підприємства. Визначення цілей підприємства. Класифікація цілей підприємства. Чинники, що враховуються при формуванні цілей.

Характеристичні риси цілей підприємства. Групи цілей, передбачені місією (фінансові та стратегічні). Вимоги до цілей. Особливості відносин між цілями. Можливості розв'язання конфліктів цілей. Функції цілей.

Етапи процесу визначення цілей. “Дерево цілей”, вимоги до його побудови. Носії інтересів, що мають вплив на формування цілей підприємства.

Тема 3. Стратегічний контекст підприємства

Організаційний розвиток. Напрями реструктуризації сучасних підприємств. Прояви можливостей стратегії. Ознаки недостатнього обґрунтованої стратегії. Ключові характеристики

стратегії. Індикатори стратегічних досягнень. Напрями аналізу внутрішнього середовища економічної системи.

Характерні можливі зміни економічної системи, що можуть бути закладеними у стратегічну модель. Чинники, що впливають на зміну організаційної структури підприємства. Проблеми формування організаційної культури підприємства. Завдання управління реалізацією стратегії.

Навчання персоналу, його ключові моменти. Альтернативна вартість, критерій Паретто-ефективності. Опір змінам: сутність, причини, методи боротьби.

Тема 4. Оцінювання зовнішнього середовища

Поняття зовнішнього середовища. Чинники, що визначають складність зовнішнього середовища. Характеристика чинників мікросередовища. Характеристика чинників макросередовища. Найбільш поширені моделі зовнішнього середовища економічної системи. Етапи проведення аналізу зовнішнього середовища.

Схема аналізу зовнішнього середовища. Характеристика економічного механізму виникнення кризового стану. Сканування, його основні напрямки та інструментарій. Методичні матеріали для здійснення сканування. Моніторинг зовнішнього середовища.

Прогнозування зовнішнього середовища. PEST – аналіз. SWOT – аналіз. Метод “5×5”. Метод “Перелік з 4^х питань”.

Тема 5. Аналіз стратегічного потенціалу підприємства

Сутність стратегічного потенціалу. Класифікація елементів стратегічного потенціалу. Принципи використання стратегічного потенціалу. Класифікація внутрішньовиробничих резервів підприємства. Класифікація ресурсів підприємства. Характеристика ресурсів підприємства як сукупності можливостей досягнення цілей економічної системи. Відмінності тактичного і стратегічного планування. Кроки, які необхідно здійснити при плануванні з метою досягнення стратегічних цілей підприємства. Методика оцінки стратегічного потенціалу. Ефект синергії

Тема 6. Стратегії бізнесу

Гарвардська модель аналізу стратегічного потенціалу підприємства. Принципи діагностики стану підприємства у конкурентному середовищі. Алгоритм діагностики стану підприємства у конкурентному середовищі.

Оцінка маркетингової позиції підприємства. Схема оцінки конкурентних позицій підприємства. Сутність господарського ризику. Класифікація господарських ризиків.

Завдання створення стратегічної бази підприємства. Поняття стратегії бізнесу (за А.А.Томпсоном та А.Дж.Стріклендом). Чинники, що впливають на опрацювання стратегії бізнесу. Правила вибору стратегії за умов ризику (за І.Ансоффом). Характеристика найбільш розповсюджених стратегій бізнесу.

Сучасні моделі підприємства (мережеподібні, оболонкові, віртуальні, вертикальні (високі), горизонтальні (пласкі), едохкратичні, партисипативні, гнучкі).

Тема 7. Стратегія диверсифікації діяльності підприємства

Поняття терміну “диверсифікації”. Форми диверсифікації. Диверсифікація як інструмент використання переваг підприємства. Диверсифікація як організаційно-економічний чинник зростання ефективності виробництва. Збуджувальні мотиви здійснення диверсифікації. Мотиви для обґрунтування необхідності диверсифікації.

Наукові гіпотези диверсифікації. Джерела диверсифікаційних процесів. Сутність стратегії диверсифікації. Основні чинники, що зумовлюють вибір стратегії диверсифікації.

Різновиди стратегії диверсифікації. Аналіз рівня диверсифікації підприємства, його показники (за Р.Румельтом). Вимір диверсифікації (сутнісний та просторовий), їх характеристика. Асортимент. Номенклатура. Особливості диверсифікації аграрних підприємств

Тема 8. Стратегія зовнішнього розвитку підприємства

Зовнішньоекономічна діяльність як форма господарської діяльності підприємства. Стимули розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Цілі створення (з іншими державами) підприємств. Види спеціальних економічних зон. Інноваційна інфраструктура.

Цілі вивезення капіталу за кордон. Основні переваги іноземного інвестування. Інвестиційний клімат. Венчурний капітал.

Основні чинники, що враховуються при виході підприємства на закордонний ринок. Особливості міжнародних ринків.

Аспекти, що визначають необхідність стратегій зовнішнього середовища. Етапи процесу формування стратегії зовнішнього розвитку. Типи стратегій зовнішнього розвитку.

Типи конкурентів на міжнародних ринках. Стратегічні альянси (союзи). Зміст діяльності стратегічних альянсів. Принципи, необхідні для досягнення найкращих результатів від стратегічного альянсу. Притулки прибутку. Критичні ринки.

Тема 9. Корпоративна стратегія підприємства

Поняття і сутність корпоративної стратегії. Основні елементи, що формують корпоративну стратегію. Критерії механізму створення корпоративної стратегії. Агресивність стратегії. Основні завдання, що вирішуються у процесі опрацювання моделі корпоративної стратегії. Етапи опрацювання моделі корпоративної стратегії. Джерела інформації для опрацювання моделі корпоративної стратегії. Різновиди корпоративної стратегії. Дії, що застосовуються при опрацюванні корпоративної стратегії диверсифікованого підприємства.

Підходи до опрацювання корпоративної стратегії (за М.Портером). Стратегічний аналіз. Індукція. Дедукція. Бенчмаркінг. Кластерний аналіз. Дисперсійний аналіз. Теорія ігор як метод опрацювання моделі корпоративної стратегії.

Тема 10. Матричні методи формування корпоративної стратегії підприємства

Критерії вибору стратегічних рішень. Етапи вибору стратегії. Характеристика окремих матричних методів. Чинники привабливості ринку та стратегічного стану бізнесу. Характеристика стратегії підприємства на стадії впровадження та зростання життєвого циклу товару. Основні стратегії підприємства для стадії зростання і зрілості товару. Стратегії підприємства на стадії насичення ринку певним товаром. Стратегії для стадії спаду попиту на товар. Поняття сценарію. Роль сценарію в опрацюванні моделі корпоративної стратегії. Методологічні прийоми для опрацювання сценарію. Послідовність та правила опрацювання сценарію.

Тема 11. Альтернативність у стратегічному виборі

Результати діагностики як основа визначення можливих стратегій розвитку підприємства. Сутність методичного підходу щодо формування раціональної основи визначення стратегічних альтернатив розвитку підприємства. Стратегічні альтернативи. Ранжування стратегічних проблем підприємства.

Ключові чинники аналізу проблеми реалізації стратегічних задумів. Стратегічний вибір. Стратегічні альтернативи для малих, середніх та великих підприємств.

Тема 12. Декомпонування корпоративної стратегії підприємства

Системний аналіз як основа декомпонування цілей економічної системи. Послідовні аспекти декомпонування стратегічної мети економічної системи. Декомпонування стратегії підприємства, проблеми, які воно вирішує. Етапи декомпонування стратегії підприємства. Типи програм декомпонування стратегії підприємства.

Основні методи здійснення декомпонування стратегії підприємства. Роль інформації у здійсненні декомпонування корпоративної стратегії підприємства. Інформаційні фільтри, їх характеристика. Модель стратегічної інформації. Інжиніринг, його сутність та значення для декомпонування корпоративної стратегії підприємства.

Основні види послуг, що надаються у ході інжинірингу. Контролінг, його зміст і види. Тактичний контролінг, його головні завдання. Стратегічний контролінг, його головні завдання. Експертні методи у процесі декомпонування стратегії.

Тема 13. Загальна характеристика функціональної стратегії

Сутність функціональних стратегій та їх призначення. Типи та взаємозв'язок між функціональними стратегіями. Процес вибору функціональної стратегії. Чинники, що впливають на формування функціональних стратегій. Матриця вибору функціональних

стратегій. Проблеми, які вирішуються при формуванні функціональних стратегій. Місце стратегій у системі планів підприємства. Специфічні характеристики функціональних стратегій. Загальні характеристики функціональних стратегій. Контроль за реалізацією функціональних стратегій. Елементи функціональних стратегій. Сутність безпеки бізнесу. Основні елементи якості бізнесу.

Тема 14. Стратегічні аспекти у функціональних сферах діяльності підприємства

Функціональні сфери діяльності підприємства. Елементи функціональних стратегій, що враховують функціональні сфери діяльності підприємства. Стратегічні аспекти дослідження функціональних сфер діяльності підприємства. Альтернативи, які необхідно враховувати при аналізі функціональних сфер діяльності підприємства. Складові виробничої програми підприємства. Складові маркетингової стратегії. Елементи фінансової стратегії. Кадрова стратегія. Різновиди інноваційної стратегії. Призначення стратегії соціального розвитку. Механізм аналізу внутрішнього середовища підприємства. Сутність стратегічного балансу підприємства.

Тема 15. Сучасний стан та перспективи розвитку стратегічного управління в Україні

Сталий розвиток економіки у контексті. Концепції сталого розвитку суспільства (1992р., Ріо-де-Жанейро). Концепція управління, її сутність. Стратегічне управління. Характерні риси концепції стратегічного управління. Основні чинники, що впливають на формування характерних рис системи стратегічного управління. Мета стратегічного управління. Цільовий підхід та цільове управління. Чинники, що зумовлюють новий зміст концепції стратегічного управління. Основні сучасні напрями стратегічного управління. Основні принципи сучасного стратегічного управління. Проблеми стратегічного управління. Переваги стратегічного управління. Функції вищого керівництва при опрацюванні моделі стратегічної поведінки підприємства на ринку. Державні програми розвитку окремих галузей економіки.

Оцінювання результатів навчання

ПРН	Форми контролю
ПРН 2 Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.	<ul style="list-style-type: none"> - усне опитування; - тестовий поточний контроль; - виконання завдань самостійної роботи (підготовка статті, виступи, доповіді, презентації);
ПРН 5 Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.	<ul style="list-style-type: none"> - розв'язування задач та ситуаційних завдань (кейсів); - залік.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни
Розподіл балів оцінювання знань з навчальної дисципліни
(денна форма навчання, підсумковий семестровий контроль –екзамен)

Назва теми	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти				Разом за темою
	Усне опитування	Тестовий поточний контроль	виконання завдань самостійної роботи (підготовка стагті, виступи, доповіді, презентації);	розв'язування задач та ситуаційних завдань (кейсів)	
Тема 1. Стратегія підприємства: поняття, еволюція, концепції	2	1	1	-	4
Тема 2. Визначення місії та цілей підприємства	2	1	1	3	6
Тема 3. Стратегічний контекст підприємства	2	1	1	-	3
Тема 4. Оцінювання зовнішнього середовища	2	1	1	3	7
Тема 5. Аналіз стратегічного потенціалу підприємства	2	4	1	3	8
Тема 6. Стратегії бізнесу	2	1	1	3	7
Тема 7. Стратегія диверсифікації діяльності підприємства	2	1	1	-	4
Тема 8. Стратегія зовнішнього розвитку підприємства	2	4	1	-	3
Тема 9. Корпоративна стратегія підприємства	2	1	1	3	8
Тема 10. Матричні методи формування корпоративної стратегії підприємства	2	4	1	-	4
Тема 11. Альтернативність у стратегічному виборі	2	1	1	3	7
Тема 12. Декомпонування корпоративної стратегії підприємства	2	1	1	-	3
Тема 13. Загальна характеристика функціональної стратегії	2	4	1	3	5
Тема 14. Стратегічні аспекти у функціональних сферах діяльності підприємства	2	4	1		5
Тема 15. Сучасний стан та перспективи розвитку стратегічного управління в Україні	2	-	6		6
Залік	-	-	-	-	-
<i>Всього балів</i>	30	29	20	21	100

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачене при вивченні навчальної дисципліни (за потреби)

Доступ до мережі Інтернет, фліпчарт, мультимедійний проектор

Рекомендовані джерела інформації Основні

1. Ансофф И. Стратегическое управление. Пер. с англ. М.: Экономика, 1989. 519 с.
2. Афанасьев М.В., Селезньова Г.О. Стратегія підприємства: Навч.-метод. посібник. Харківський національний економічний ун-т. – Х. : ВД “ІНЖЕК”, 2007. 272 с.
3. Березін О.В. Безпарточний М.Г. Стратегія підприємства: навчальний посібник. К.: Ліра-К, 2010. 224 с.
4. Виханский О.С. Стратегическое управление. / О.С. Виханский. – М.: Издательство МГУ, 1995. – 483 с.
5. Волков В.В. Стратегічний підприємницький менеджмент / В. В. Волков та ін. – К. : 2006. – 39 с.
6. Галушка З.І. Стратегічний менеджмент : навч.-метод. посіб.: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / З.І. Галушка, І.Ф. Комарницький ; Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці : Рута, 2006. – 248 с.
7. Гордієнко П.Л. Стратегічний аналіз: Навчальний посібник. / П.Л. Гордієнко. – К.: Алерта, 2006. – 404 с.
8. Іванов Ю.Б. Стратегія підприємства: підручн. для студ. ВНЗ / Ю. Б. Іванов та ін. ; Харківський національний економічний ун-т. – Х. : ВД “ІНЖЕК”, 2009. – 560 с.
9. Ігнат'єва І.А. Стратегічний менеджмент: теорія, методологія, практика / І.А. Ігнат'єва ; Київський національний ун-т технологій та дизайну. – К. : Знання України, 2005. – 250 с.
10. Клівець П.Г. Стратегія підприємства: Навч. посіб. / П.Г. Клівець. – К. : Академвидав, 2007. – 320 с.
11. Мартиненко М.М. Стратегічний менеджмент : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М. М. Мартиненко, І. А. Ігнат'єва. – К. : Каравела, 2006. – 320 с.
12. Минчинська І.В. Стратегія підприємства : курс лекцій / І.В. Минчинська ; Державна податкова адміністрація України, Національна академія держ. податкової служби України. – Ірпінь : 2006. – 314 с.
13. Міщенко А.П. Стратегічне управління: Навчальний посібник. А.П. Міщенко. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 336 с.
14. Оберемчук В.Ф. Стратегія підприємства : короткий курс лекцій / В. Ф. Оберемчук ; Міжрегіональна академія управління персоналом. – К. : МАУП, 2000. – 127 с.
15. Портер М.Е. Конкурентная стратегия. Методика анализа отраслей и конкурентов / М. Портер / Пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 454 с.
16. Савченко В.Д. Стратегія підприємства : навч.посіб. / В.Д. Савченко та ін. ; Харківський національний аграрний ун-т ім. В.В.Докучаєва. – Х., 2004. – 206 с.
17. Саєнко М.Г. Стратегія підприємства: Підручник. / М.Г. Саєнко. – Тернопіль: “Економічна думка”. – 2006. – 390 с.
18. Самойлик Ю.В. Стратегія підприємства: [методичні рекомендації для проведення практичних занять з дисципліни] / О.В. Березін, Ю.В. Самойлик. – Полтава: РВВ ПДАА, 2010. – 112 с.
19. Самойлик Ю.В. Стратегія підприємства: [методичні рекомендації для самостійного вивчення дисципліни та виконання контрольної роботи] / О.В. Березін, Ю.В. Самойлик. – Полтава: РВВ ПДАА, 2010. – 60 с.
20. Самойлик Ю.В. Стратегія підприємства: [методичні рекомендації щодо виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань] / О.В. Березін, Ю.В. Самойлик. – Полтава: РВВ ПДАА, 2010. – 40 с.
21. Самойлик Ю.В. Стратегія підприємства: [методичні рекомендації для проведення практичних занять з дисципліни] / Ю.В. Самойлик. – Полтава: РВВ ПДАА, 2012. – 317 с.

22. Скібіцький О.М. Стратегічний менеджмент: Навчальний посібник / О.М. Скібіцький. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.

23. Сладкевич В.П. Стратегічний менеджмент організацій : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. П. Сладкевич ; Міжрегіональна академія управління персоналом. – К. : Персонал, 2008. – 495 с.

24. Стратегія підприємства : зб. тестових завдань з курсу для студ. спец. “Економіка підприємства” / уклад. О. І. Ковтун ; Укоопспілка, Львівська комерційна академія. – Л. : Видавництво Львівської комерційної академії, 2005. – 132 с.

25. Тищенко О.М. Стратегія підприємства : конспект лекцій / О. М. Тищенко, Т. М. Чечетова-Терашвілі, О.В. Ревенко; Харк. нац. екон. ун-т. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 144 с.

Допоміжна

26. Акмаєв А.І. Удосконалення оцінки конкурентоспроможності підприємства в умовах глобалізації / А.І. Акмаєв, Н.В. Коваленко // Культура народів Причорномор'я. – 2007. – № 99. – С. 7-10.

27. Андрєєва Л.О. Оцінка конкурентоспроможності продукції як одна із підстав процесу розробки стратегічного плану діяльності підприємства / Л.О. Андрєєва // Культура народів Причорномор'я. – 2005. – № 59. – С. 6-8.

28. Березін О.В. Продовольчий ринок України. Теоретико-методологічні засади формування і розвитку: монографія / О.В. Березін / Полтавський ун-т споживчої кооперації України. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 184с.

29. Гнатушенко В.В. Конкурентний маркетинг на підприємстві / В.В. Гнатушенко. – Донецький національний ун-т. – Донецьк : ООО “Юго-Восток”, 2006. – 266 с.

30. Греджева Т.В. Економічне обґрунтування стратегії розвитку підприємств малого бізнесу Запорізької області / Т.В. Греджева // Економіка АПК. – 2009. – № 5. – С. 53-60.

31. Дмитренко О.М. Роль стратегічного планування в діяльності сільськогосподарських підприємств / О.М. Дмитренко // Економіка АПК. – 2009. – № 1. – С. 43-50.

32. Драган О.І. Управління конкурентоспроможністю підприємства: Теоретичні аспекти: Монографія / О.І. Драган – К. : ДАКККіМ, 2006 – 144 с.

33. Економічна енциклопедія / Бібліотека Воєvodина [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://enbv.narod.ru/text/Econom/encyclo/str/E-400.html>.

34. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.1 / Редкол.: С.В. Мочерний та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000 – 864 с.

35. Закон України “Про Антимонопольний комітет” від 26.11.1993 р. № 3659-ХІІ з останніми змінами від 24.04.2007 р. № 985-V [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.amc.gov.ua/amc/control/uk/publish/article%3fart_id=52898.

36. Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про безпечність та якість харчових продуктів” від 17.12.2009. № 1778-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nau.kiev.ua/index.php?page=hotline&file=310689-17122009-0.txt&code=1778-17>.

37. Закон України “Про захист економічної конкуренції” від 1.01.2001 р. № 2210-III з останніми змінами від 16.04.2009 р. № 1276-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.amc.gov.ua/amc/control/uk/publish/article%3fart_id=52885.

38. Закон України “Про сільськогосподарську кооперацію” від 17.07.1997 р. – № 469/97-ВР з останніми доповненнями від 29.06.2004 № 1929-IV (1929-15) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=469%2F97-%E2%F0>.

39. Закон України “Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини від 23.12.1997 р. № 771/97-ВР з останніми змінами від 31.05.2007 р. № 1104-V (1104-16). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=771%2F97-%E2%F0>.

40. Збарський В.К. Конкурентоспроможність високотоварних сільськогосподарських підприємств: монографія / В.К. Збарський, М.А. Місевич – К., 2009. – 310 с.

41. Кирчата І.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства в глобальному середовищі: монографія / І.М. Кирчата, Г.В. Поясник – Харківський національний автомобільно-дорожній ун-т. – Хрпків : ХНАДУ, 2009. – 160 с.

42. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства: Навчальний посібник / Клименко С.М., Дуброва О.С., Бара-бась Д.О., Омеляненко Т.В., Вакуленко А.В. – К.: КНЕУ, 2006. – 527 с.

43. Комплексна програма підтримки розвитку українського села на період до 2015 року / Офіційний сайт Міністерства аграрної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minagro.gov.ua>.

44. Крючкова І.В. Структурні чинники розвитку економіки України / І.В. Крючкова. – НАН України; Інститут економічного прогнозування. – К. : Наукова думка, 2004. – 317 с.

45. Макаренко П.М. Аграрний сектор: моделі управління / [П.М. Макаренко, Н.К. Васильєва, Г.В. Довбиш, А.П. Макаренко, Ю.П. Макаренко] за ред. Макаренка П.М. – Суми : Довкілля, 2006. – 438 с.

46. Макаренко П.М. Моделі аграрної економіки / П.М. Макаренко. – К. : ННЦ “Інститут аграрної економіки”, 2005. – 680 с.

47. Макконелл К.Р. Экономика: Принципы, проблемы и политика / К.Р. Макконелл, С.Л. Брю С.Л./ Пер. с англ. – 2-е изд. – К.: Хагар-Демос, 1993. – 785 с.

48. Малік М.Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми / М.Й. Малік, О.А. Нужна – К. : ННЦ “Інститут аграрної економіки”, 2007. – 270 с.

49. Мельник Ю.Ф. Ціноутворення та нормативні витрати в сільському господарстві (теорія, методологія, практика): у 2 т. / [Ю.Ф. Мельник, Ю.Я. Лузан, Б.К. Супіханов, С.І. Мельник, О.І. Куць, А.В. Розгон] під ред. П.Т. Саблука. – К. : ННЦ “Інститут аграрної економіки” УААН, 2008. Т. 1 : Теорія ціноутворення та технологічні карти вирощування сільськогосподарських культур. – К. : ННЦ “Інститут аграрної економіки” УААН, 2008 – 698с.

50. Мельник Ю.Ф. Ціноутворення та нормативні витрати в сільському господарстві (теорія, методологія, практика): у 2 т. / [Ю.Ф. Мельник, Ю.Я. Лузан, Б.К. Супіханов, С.І. Мельник, О.І. Куць, А.В. Розгон] під ред. П.Т. Саблука. – К. : ННЦ “Інститут аграрної економіки” УААН, 2008. Т. 2 : Нормативна собівартість і ціни на сільськогосподарську продукцію. – К. : ННЦ “Інститут аграрної економіки” УААН, 2008 – 650 с.

51. Портер М.Е. Конкуренция / М.Е. Портер / Пер. с англ. – М.: Вильямс, 2006. – 608 с.

52. Саблук П.Т. Глобалізація і продовольство: монографія / П.Т. Саблук, О.Г. Білорус, В.І. Власов. – К. : ННУ “Інститут аграрної економіки”, 2008. – 632 с.

53. Самойлик Ю.В. Застосування елементів портфельного аналізу для оцінки конкурентоздатності продукції підприємства / Ю.В. Самойлик / “Економіка наш вибір”. Тези доповідей наукового студентського гуртка кафедри економіки “Сучасна економічна реальність”. – Полтава: РВВ ПДАА, 2014. – С.42-44.

54. Самойлик Ю.В. Комплексна оцінка конкурентоспроможності підприємств м'ясопродуктового підкомплексу в контексті аналізу перспективи вступу України до СОТ / Ю.В. Самойлик // Регіональна бізнес-економіка та управління. – Вінниця, Фінансово-економічний університет, 2016. – № 11. – С. 32-41.

Інформаційні ресурси

1. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України (АРІФРУ) – (Stock market infrastructure development agency of Ukraine(SMIDA). web-site. URL: <https://smida.gov.ua/>

2. Аграрне інформаційне агентство. web-site. URL: <http://agravery.com/uk/posts/show/top-10-tovariv-agrarnogo-eksportu-z-ukraini-u-2017>

3. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. веб-сайт. URL: <http://sfs.gov.ua/> (дата звернення: 19.03.2018).

4. Офіційний сайт Європейської Комісії. веб-сайт. URL: http://ec.europa.eu/taxation_customs/ (дата звернення: 19.03.2018).

5. Офіційний сайт Співки виробників органічних сертифікованих продуктів. веб-сайт. URL: www.organicukraine.org.ua (дата звернення: 12.02.2018).

6. Офіційний сайт статистичної служби Європейського Союзу (EUROSTAT). веб-сайт. URL: <http://epp.enrostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/> (дата звернення: 19.03.2018).
7. Офіційний сайт ТОВ “Органік стандарт”. веб-сайт. URL: www.organicstandard.com.ua (дата звернення: 12.02.2018).
8. Офіційний сайт ВГО “Союз учасників сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України”. веб-сайт. URL: <http://www.coop-union.org.ua> (дата звернення: 12.02.2018).
9. Статистичні дані FAOSTAT. веб-сайт. URL: <http://faostat3.fao.org/gateway/go/to/download/FB/FBS/E>
10. Agriculture, value added. web-site. URL: <https://data.worldbank.org/indicator>
11. Global Organic Market Access (GOMA). A project of FAO, IFOAM and UNCTAD. web-site. URL: <http://www.goma-organic.org/about/project>
12. Globalization. Stanford Encyclopedia of Philosophy. веб-сайт. URL: <http://plato.stanford.edu/en-tres/globalization/>
13. KOF Globalisation Index. web-site. URL: <https://www.kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html>
14. Major agribusiness website. <https://latifundist.com/rating>
15. The Global Competitiveness Report 2017–2018. 393 p. web-site. URL: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>
57. The global risks report 2018 web-site. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2018>
58. U.S. department of agriculture. web-site. URL: <https://www.usda.gov>
59. Ukrainian Organic Business Directory / Органік Бізнес-довідник України – 2014. – 406 с. веб-сайт. URL: www.ukraine.fibl.org/index.php?id=ua-publications
60. Ukrstat / Economic Statistics / Economic activities / Agriculture, forestry and fishing households-households. Official site of the State Statistics Service of Ukraine. web-site. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
61. Understanding The WTO. What We Stand For. web-site. URL: https://www.COT.org/english/theCOT_e/whatis_e/what_stand_for_e.htm